

ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP
นวัตวิถีไทรดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง
จังหวัดกำแพงเพชร

Cultural capital and the promotion of community tourism
potential Ban Wang Nam, Wang Yang Subdistrict, Khlong
Khlong District Khampangphet

วาสนา อัจสาสิทธิ์¹

Watsana Atsalikorn

รัชฎากร วินิจกุล²

Russadakorn Vinijkul

พิชญ์ บุญนิยม³

Phitsanu Boonniyom

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะและบทบาทของทุนทางวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรดำ 3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรดำ และ 4) เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรดำ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังน้ำ จำนวน 30 คน พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้อง

^{1,2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ไม่ได้ และ 2) ทูทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ สำหรับบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมบ้านวังน้ำ ประกอบด้วย 8 ด้าน มีเสน่ห์ต่อผู้มาเยือนและสร้างความประทับใจโดยมีแนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว 4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว

คำสำคัญ : ทุนทางวัฒนธรรม, ท่องเที่ยว, ไทดำ

Abstract

The objective of this research paper is 1) To study the characteristics and roles of cultural capital. 2) To study cultural capital and the promotion of the potential of OTOP tourism communities, Tai Dam Methodology. 3) Find ways to develop the use of cultural capital to promote the potential of OTOP Tourism Strategy, Tai Dam and 4) to study the results of the use of cultural capital development guidelines for enhancing the potential of OTOP tourism communities. The target group are 30 people living in Wang Nam Village. There are 2 cultural characteristics of Ban Wang Nam, consisting of 1) the intangible cultural capital and 2) the tangible cultural capital. As for the role of cultural capital, Ban Wang Nam consists of 8 aspects, charming to visitors and impressed by the guidelines for the development of cultural capital to promote the potential of OTOP tourism communities. 1) Tourism Personnel Development. 2) Tourism attraction and facility development. 3) Development of tourism products and services.

4) Linking tourism routes in each locality, and 5) promoting the tourism community market.

Keywords: Cultural Capital, Tourism, Tai Dam

บทนำ

วิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาภูมิภาคอาเซียนให้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่เป็นหนึ่งเดียว “ภายในปี พ.ศ. 2568 ภูมิภาคอาเซียนจะเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีความยั่งยืน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและมีความสมดุล และสามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนชาวอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558, หน้า 14) ส่งผลให้ในกลุ่มประเทศอาเซียนปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนับเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดของแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ : โมเดลประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 และแผนวิสาหกิจ ททท. พ.ศ. 2560-2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562-2564) ผนวกกับการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งหัวใจของแผนปฏิบัติการมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สมดุลและทั่วถึงผ่านการนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยวประเทศไทย ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า (Value for Experience) และเปิดมุมมองใหม่ให้กับชีวิตจากการสัมผัสเสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น (Unique Local Thai Experience)

ภายใต้การดำเนินงานบนฐานข้อมูลอย่างมีนวัตกรรม รับฟังความต้องการของ ลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและสร้างความ เข้มแข็งจากภายในให้ท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strengthen from within) ด้วยการเที่ยวแบบลึกซึ้งและเข้าถึงผ่านการมีส่วนร่วมกับคน ท้องถิ่นหรือ Local Hero ผู้อนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม สืบสานภูมิปัญญา ท้องถิ่น ถ่ายทอดเรื่องราวสร้างแรงบันดาลใจ และทำให้คนไทยได้รับมุมมอง ใหม่ ภายใต้การดำเนินงาน 3 ทิศทางหลัก ประกอบด้วยการกระตุ้นการใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวกระแสหลัก (Gen-Y, Multigeneration Family และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมไลฟ์สไตล์ ได้แก่ อาหาร กีฬาและดนตรี) และนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่าย (Silver Age กลุ่มผู้หญิง Millennial Family รวมถึงกลุ่มเฉพาะและกลุ่มความ สนใจพิเศษ อาทิ กลุ่ม Couple และกลุ่มผู้มีรายได้สูง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563, หน้า 1)

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคม มุ่งเน้นสร้าง รายได้ ความเจริญและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาค ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งมีคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (ก.อนคต.) เป็นผู้ขับเคลื่อน และกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ รับผิดชอบหลักในการส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 16 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริม ยกระดับผลิตภัณฑ์ และ พัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบ สากลที่ผ่านมา ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้อง ออกไปขายสินค้าตามที่ต่าง ๆ รายได้ตกอยู่กับผู้ประกอบการรายเดียว หรือบาง กลุ่มเล็ก ๆ ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร กอปรกับรายได้ จากการท่องเที่ยวที่กำลังเป็นกระแสหลักของประเทศส่วนใหญ่ก็ไปตกอยู่ใน

กลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ กรู๊ปทัวร์ ยังลงไปไม่ถึงฐานรากเช่นเดียวกัน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561, หน้า 2)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชน มีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ และพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพรวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561, หน้า 2) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 ให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 150,000 ล้านบาท โดยมีแนวทางการจัดทำ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกระดับสวัสดิการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ สร้างโอกาสในอาชีพและการจ้างงาน 2) พัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคม การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น 3) ปฏิรูปการโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรทั้งระบบ ควบคุมการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่ ดังนั้น โอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคม ให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน ด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น (กรมการพัฒนา

ชุมชน, 2561, หน้า 2) ดังนั้น จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้าขายสินค้า OTOP ออกจากชุมชนเพียงด้านเดียว สู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชนที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง ซึ่งจากสถิติ พบว่า กิจกรรมที่ทำระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว 5 อันดับแรก ได้แก่ ท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจร้อยละ 42.3 ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ร้อยละ 30.1 พักผ่อนในที่พัก/ไม่ทำกิจกรรม ร้อยละ 26.2 ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 17.8 และท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 9.3 (สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

ในปีงบประมาณ 2561 จังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 38 หมู่บ้าน (จังหวัดกำแพงเพชร, 2561) ซึ่งมีหมู่บ้านวังน้ำอยู่ในโครงการดังกล่าวด้วย โดยศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านวังน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนไทดำบ้านวังน้ำ วิถีชีวิตไทดำ เช่น การเล่นคอนฟ้อนแคน กิจกรรมล่องแพชมวิถีชีวิตชุมชน ชิมอาหารพื้นถิ่นเลิศรส พักผ่อนอย่างอบอุ่นที่โฮมสเตย์ ซึ่งมีลักษณะเด่น 8 เสน่ห์ วิถีวัฒนธรรม ไทดำ อาหาร ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ การละเล่น การแต่งกาย ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเกษตรปลอดภัย ชาวไทดำได้อพยพมาสร้างบ้านเรือนที่บ้านวังน้ำ โดยยังคงมีวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด เช่น การไหว้ผีบรรพบุรุษ ผีเรือน การแต่งกาย พิธีเสนเรือน พิธีปาดตง การเล่นคอนฟ้อนแคน เป็นต้น มีคำว่า “ท่องเที่ยว วิถี ไทดำ ดีแต่เล่า”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น บ้านวังน้ำเป็นชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดและส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว หากแต่ต้องมีการบริหารจัดการและการบูรณาการอย่างเป็นองค์ภาพไปพร้อมกันจึงส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องทำศึกษา ลักษณะและบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ พร้อมทั้งการแนวทางการพัฒนา

และผลการใช้แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
4. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1) ลักษณะและบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
 - 2) ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
 - 3) แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทรคำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

4) ผลการใช้แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านวังน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงหมู่บ้านวังน้ำ จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร โดยรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจลักษณะทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) แฉ่งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย
- 2) ออกแบบเครื่องมือ
- 3) สำรวจทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน
- 4) ทบทวน และสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยชุมชนร่วมกันดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็น โดยการทวนสอบและคืนข้อมูลให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 สำรวจบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) สํารวจบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ํา
- 2) จัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ํา

3) ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อคัดเลือกทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ํา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยชุมชนร่วมกัน ดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็น โดยการทวนสอบและคืนข้อมูลให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ระดมความคิดเพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ํา ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) จัดประชุมกลุ่ม
 - 2) สร้างทางเลือกในการนำทุนทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้
 - 3) กำหนดประเด็นที่ต้องพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว
 - 4) จัดกิจกรรมเพื่อดำเนินการพัฒนา ศักยภาพ
 - 5) ประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ
- ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยชุมชนร่วมกัน ดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นนำเสนอแบบความเรียง

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง ทูนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะและบทบาทของทูนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ทูนทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) *ทูนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้* ได้แก่ ระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อ ภาษา จารีตประเพณี พิธีกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่หลายอย่างในปัจจุบันเสื่อมถอยและสูญหายไปตามกาลเวลา สาเหตุสำคัญ คือ การขาดการอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอด พัฒนาและต่อยอดอย่างเป็นระบบอย่างจริงจัง และ 2) *ทูนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้* ประกอบด้วย ศิลปกรรมต่างๆ ที่ติดมากับที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องมือประกอบอาชีพ ซึ่งถือเป็นทูนทางวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมมากที่สุด

สำหรับบทบาทของทูนทางวัฒนธรรมบ้านวังน้ำ ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมอาหาร 2) วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย 3) วัฒนธรรมประเพณี 4) วัฒนธรรมภาษา 5) วัฒนธรรมอาชีพ 6) วัฒนธรรมความเชื่อ 7) วัฒนธรรมการเล่น และ 8) วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นต้นทรัพยากรในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทดำ ทั้ง 8 ด้าน มีเสน่ห์ต่อผู้มาเยือนและสร้างความประทับใจ

2. ทูนทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมอาหาร อาหารประเภทคาวและหวานที่ปรุงขึ้นจากวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาของชาวไทดำ ส่งเสริมการเข้าถึงอาหารในชุมชน 2) วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัย บ้าน เรือน ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาของชาวไทดำวังน้ำ ส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์ 3) วัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทดำวังน้ำ ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนไทดำบ้านวังน้ำ 4) วัฒนธรรมภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร สื่อความหมายเกี่ยวกับการนำมาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยว เช่น คำว่า

“ดีแต่เล็” (แปลว่าดีจริงๆ, สุดยอด) วัฒนธรรมอาชีพโดยเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของไทยตำบลวังน้ำ เช่น เครื่องจักรสาน เป็นต้น 6) วัฒนธรรมความเชื่อ เกี่ยวกับเรื่องผี ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทดำ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตาย ส่งเสริมความเชื่อ และค่านิยมในการดำเนินชีวิต สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ 7) วัฒนธรรมการละเล่น กิจกรรมการละเล่นที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชาวไทดำตำบลวังน้ำ เช่น เล่นคอนฟ้อนแคนของไทดำ เป็นต้น ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว และ 8) วัฒนธรรมการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามเพศชาย หญิง ด้วยผ้าสีดำเป็นพื้น และการแต่งกายในงานพิธีกรรมต่างๆของชาวไทดำวังน้ำ ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์และสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย

3. แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อยท้องถิ่น ฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก บ้านจำลองที่อยู่อาศัยของไทดำ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน เสื้อผ้าไทดำ กระเป๋าไทดำ เป้ไทดำ เครื่องจักรสาน ของที่ระลึก และตุ๊กตาไทดำ เป็นต้น 4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัด บ้านท่องเที่ยว ตำบลท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมลาวครึ่ง บ้านโค้งไร่ ตำบลคลองขลุง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ผ่านประชาสัมพันธ์ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์

4. ผลการใช้แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้ 1) การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

มีมีคฤหเสกน้อยท้องถิ่นที่ผ่านการฝึกอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก มีบ้านจำลองที่อยู่อาศัยของไทดำ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) 3) การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์ชุมชน เสื้อผ้าไทดำ กระเป๋าไทดำ เป้ไทดำ เครื่องจักรสาน ของที่ระลึก และตุ๊กตาไทดำ เป็นต้น 4) การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัด บ้านท่องเที่ยว ตำบลท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านโค้งวิไล ตำบลคลองขลุง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ ผลิตสื่อแผ่นพับประชาสัมพันธ์ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 1 ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านวังน้ำ
ที่มา: วาสนา อางสาสิกรณ. 2563.

การอภิปรายผล

ทูลทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร คณะผู้วิจัยค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้ ทูลทางวัฒนธรรมของบ้านวังน้ำ มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) ทูลทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และ 2) ทูลทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ที่มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมไทดำบ้านวังน้ำมีอัตลักษณ์อย่างโดดเด่นและเป็นรูปธรรม นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวตามโครงการ OTOP นวัตวิถี อีกทั้งมีคณะกรรมการดำเนินการที่เข้มแข็ง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนได้ สอดคล้องกับ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2556 อ้างถึงใน เรณู เหมือนจันทร์เขย, 2560, หน้า 98) ความเปลี่ยนแปลงให้เกิดในไทยโซ่งคือการวางรากฐานการจัดการท่องเที่ยวชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนกล่าวคือ แกนนำด้านการจัดการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาขีดความสามารถความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ การทดลองการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนไทยโซ่ง (ไทดำ) นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยที่ใช้ทูลทางวัฒนธรรมในการหนุนเสริมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ดารณี พลอยจัน (2559, หน้า 6) ที่พบว่า ทูลทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่น่าสนใจของชาวเขาเผ่าม้งที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เด่นชัดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ การแต่งกาย ภาษา และประเพณีและวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งการแต่งกาย ภาษา และประเพณีและวัฒนธรรมของไทดำมีเสน่ห์ต่อการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นทูลทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ ฐาปนีย์ หุ่นโตภาพ และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนดอยแม่สลอง มีทูลทางสังคมที่ประกอบไปด้วย 1) ทูลมนุษย์ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำศาสนา 2) ทูลสถาบัน คือ กลุ่มองค์กรที่มีความสำคัญแก่ชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก 3) ทูลภูมิปัญญาวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาหัตถกรรมชนเผ่า เช่น กระจ่างไสของ เครื่องประดับ ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และมี

ความสำคัญ 4) ทูทธรพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้เป็นบริเวณกว้างที่แบ่งออกเป็นป่าชุมชนและป่าเขตสงวน แม่น้ำและลำห้วย และพืชพันธุ์ผลไม้เมืองหนาวเช่น ชา กาแฟ ลิ้นจี่ เป็นต้น จากผลงานวิจัยนั้นสะท้อนให้เห็นว่าทูลทางสังคมและทูลทางวัฒนธรรมมีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

สำหรับแนวทางพัฒนาการใช้ทูลทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร 1) พัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ผักอบรมมำคุดเทศร์กน้อยท้องถิ่น ผักอบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก บ้านจำลองที่อยู่อาศัยของไทดำ ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (โฮมสเตย์) 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน เสื้อผ้าไทดำ กระเป๋าไทดำ เป้ไทดำ เครื่องจักรสาน ของที่ระลึก และตุ๊กตาไทดำ เป็นต้น 4) เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัด บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมลาวครั่ง บ้านโค้งวิไล ตำบลคลองขลุง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ ผลิตภัณฑ์แปรรูป ประชาสัมพันธ์ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับกับ ดาริน วรณทรัพย์ และคณะ (2561, บทคัดย่อ) ได้ค้นพบว่ารูปแบบการจัดการทูลทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย คือ รูปแบบการจัดการเชิงสร้างสรรค์ 5 ประการ (5CM-MODEL) ได้แก่ 1) การจัดการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2) การจัดการเรื่องราวเชิงสร้างสรรค์ 3) การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ 4) การจัดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และ 5) การจัดการผลกระทบเชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำทูลทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาผ่านกระบวนการผลานการจัดการทั้ง 5 รูปแบบเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่ยังคงคำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการดำรงรักษาทูลทางวัฒนธรรมของชุมชนไว้ได้สืบไป และสอดคล้องกับสุวรรณฤทธิ วงศ์ชะอุ่ม (2553, หน้า 47) ได้กล่าวไว้ว่า

คุณค่าทางวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านสุนทรียภาพ และด้านวิชาการ ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน เป็นต้นทุนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทดำบ้านวังน้ำ และสอดคล้องกับ เรณู เหมือนจันทร์เซย (2560, หน้า 331) กล่าวว่า ลักษณะทุนทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ มีลักษณะเป็นคุณค่าและหรือมูลค่าที่เกิดจากการนำวัฒนธรรมมาใช้สร้างขึ้น เพื่อเข้าถึงความจำเป็นและความต้องการด้านต่างๆ เช่น ใช้วัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบแผนกลุ่มชาติพันธุ์ สร้างคุณค่าที่เป็นคุณธรรม คือความรัก ความภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นพลังขับเคลื่อนคนในชุมชนสู่ความสุขและความเข้มแข็งของกลุ่มชาติพันธุ์สืบมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินโครงการ OTOP นวัตวิถี มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลวต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบททางต้นทุนของชุมชนนั้น บ้านวังน้ำมีความสำเร็จในระดับที่กำลังก้าวเดินไปด้วยความร่วมมือจากคณะกรรมการภายในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นหนุ่มสาวที่ทรงพลัง ซึ่งสอดคล้องกับ ชัญญา แวนทิพย์ และคณะ (2559, หน้า 66) ได้กล่าวว่า กลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ คือ คณะกรรมการมีความโปร่งใสในการบริหารงาน มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตัวเองและสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ธณัฐ วรวัฒน์ และคณะ (2562, หน้า 61) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา อาจมีนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2556 อ้างถึงใน เรณู เหมือนจันทร์เซย, 2560, หน้า 98) ความเปลี่ยนแปลงให้เกิดในไทย โชนงคือการวางรากฐานการจัดการท่องเที่ยวชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนกล่าวคือแกนนำด้านการจัดการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาขีดความสามารถความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ การทดลองการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนไทยโชนง (ไทดำ) อย่างไรก็ตาม นกยูง

อนุสรณ์ (2562, หน้า 205) ได้กล่าวว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มีผลสัมฤทธิ์ในบางพื้นที่ อันเนื่องมาจากศักยภาพในแต่ละพื้นที่ที่ไม่เท่ากัน แต่ในภาพรวมทั้ง 4 หมู่บ้าน มีการสร้างอาชีพและเกิดรายได้ให้กับคนในชุมชน ผลการวิจัยดังต่อไปนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ทั้ง 4 หมู่บ้านมีกำลังคนทรัพยากรธรรมชาติผลิตภัณฑ์ และข้อมูลการท่องเที่ยวที่พร้อมพัฒนาต่อยอดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว ด้านกระบวนการ มีการพัฒนาบุคลากรในชุมชน การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและอัตลักษณ์ของชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐาน การพัฒนาศักยภาพด้านข้อมูล และการปรับปรุงการบริหารจัดการ ด้านผลผลิต ทุกหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 10 ด้านผลลัพธ์ หมู่บ้านมีการกระจายรายได้เพิ่มขึ้นและหมุนเวียนในชุมชน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก และมีประชาชนอพยพย้ายถิ่นกลับบ้าน ด้านผลกระทบ ทั้ง 4 หมู่บ้าน มีผลการประเมินความสุขมวลรวมของหมู่บ้านอยู่ในระดับ “อยู่เย็น เป็นสุข”

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อทั้งคนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมและนักท่องเที่ยวได้ นั้น จำเป็นต้องเริ่มต้นจาก “การมีส่วนร่วม” ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มทั้งผู้ที่อยู่ในชุมชนและผู้คนที่ได้รับจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนท้องถิ่นที่เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชน จำเป็นต้องมีบทบาทสูงสุดในการตัดสินใจว่าจะให้มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นพัฒนาไปในทิศทางใด โดยผ่านกระบวนการของการวางแผนที่เป็นระบบ และกลยุทธ์การพัฒนาอื่นๆ (นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย, 2554, หน้า 49) ทั้งนี้หัวใจสำคัญของการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน คือการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะสำเร็จลุล่วงไปได้จะต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรอิสระ และชุมชน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพร้อมกับ

การอนุรักษ์พัฒนาวัฒนธรรมให้ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป (กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรีนยา แสงลี้มสุวรรณ, 2555, หน้า 145)

สรุปได้ว่า แนวทางพัฒนาการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไทดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอลองหลวง จังหวัดกำแพงเพชร โดยทุนทางสังคมที่จับต้องและที่จับต้องไม่ได้ นำไปสู่การเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งไทดำบ้านวังน้ำมีทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นในจังหวัดกำแพงเพชร อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นปัจจัยหนุนเสริมเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมการเป็นเจ้าของบ้านที่ 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนไทดำ 4) การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัด และ 5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จังหวัดกำแพงเพชรควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์เชื่อมโยงกับ หมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรควรนำผลการวิจัยทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทดำเพื่อการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

หมู่บ้าน OTOP นวัตวิถีไทดำบ้านวังน้ำ ควรจัดกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐาน และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของไทดำบ้านวังน้ำเพื่อหนุนเสริมรายได้ในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ทูทางวัฒนธรรมกับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไต่ดำ บ้านวังน้ำ ตำบลวังยาง อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้นำชุมชนและประชาชนที่ร่วมให้ข้อมูลที่เป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- _____. (2561). เณฑ์การประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559-2568 (ASEAN Tourism Strategic Plan). กรุงเทพฯ: มปป.
- กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ ศรีนยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร Executive Journal, 32 (4):139-146.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.). สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER073/ENERAL/DATA0000/00000064.PDF> สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2563.
- ชญญา แวนทิพย์ และคณะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารการเมืองการปกครอง, 6 (1):66-81.
- รูปานี หุ่นโตภาพ และคณะ. (2560). ทูทางสังคมและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ดอยแม่สลอง

- ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. ภาควิชา
ศิลปอาชีพ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ดารณี พลอยจั่น. (2559). ทูทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งกับกลยุทธ์
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. **วารสารวิชาการนวัตกรรม
สื่อสารสังคม, 4 (1):6-17.**
- ดาริน วรุณทรัพย์ และคณะ. (2561). รูปแบบการจัดการทูทางวัฒนธรรม
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย. **วารสารวิจัย
ราชภัฏกรุงเทพฯ, 5 (1):18-24.**
- ธณัฐ วรวัฒน์และคณะ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน
ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการ
และวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 9 (2):71-80**
- นกยูง อนุสุเรนทร์ และคณะ. (2562) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภายใต้โครงการไทยนิยมยั่งยืนใน
พื้นที่จังหวัดขอนแก่น. **Journal of Buddhist Education and
Research, 5 (2):205-221.**
- นุชนารถ รัตน์สูงศักดิ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรม.
วารสารมนุษยศาสตร์, 18 (1):31-50.
- เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2560). **ทูทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา กลุ่ม ชาติพันธุ์
ไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **การสำรวจพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2560(ในรอบปี 2559).**
กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม. (2553). **ทูทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนของชุมชนท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.**
**วารสารวิจัยและพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
2 (1):47-59.**